

Teadmusiirde programm 2022-2025

Tulemusvaldkond	Teadus- ja arendustegevus ja ettevõtlus
Tulemusvaldkonna eesmärk	Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad koostoimes Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele
Valdkonna arengukava	Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035 (TAIE arengukava)
Programmi nimi	Teadmusiirde programm
Programmi eesmärk	Eesti areng tugineb teaduspõhiste ja innovaatiliste lahendustele.
Programmi periood	2022–2025
Peavastutaja (ministeerium)	Haridus- ja Teadusministeerium (HTM) ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM)
Kaasvastutajad (oma valitsemisala asutused)	Sihtasutus Eesti Teadusagentuur (ETAg) Haridus- ja Noorteamet (HARNO) Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) Sihtasutus KredEx

Programm panustab Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021-2035 (TAIE arengukava) järgmiste mõõdikute täitmisel¹:

Üldeesmärk	Mõõdik*	Viimane tegelik tase	Sihttase 2035
Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad koostoimes Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele.	Riigieelarves kavandatud TA rahastamine osakaaluna SKP-st (%)	0,75 (2019)	≥1
	Erasektori TA kulutuste tase SKP-st (%)	0,86 (2019)	2
	Nominaalne tööjõutootlikkus EL-27 keskmisest (%)	78,8 (2019)	110
	Koht Euroopa innovatsiooni tulemustabelis (koht tulemusrühmas)	Tugev innovaator (2020)	Innovatsiooniiliider

*Mõõdikute metoodikat on kirjeldatud TAIE arengukavas.

¹ TAIE arengukava eesmärgi ja mõõdikute täitmisel panustavad kolm programmi, millest üks on teadmusiirde programm. Lisaks teadmusiirde programmile rakendatakse ka teadussüsteemi programmi (HTM) ja ettevõtluskeskkonna programmi (MKM). Arengukava üldeesmärgi saavutamise ja mõõdikute seire toimub tulemusvaldkonna aruandluse raames ega hakka kajastuma programmide tasandil.

Programmi eesmärk: Eesti areng tugineb teaduspõhiste ja innovaatiliste lahendustele

Teadmussiirde programmi ülesanne on tagada **teadussüsteemi, ettevõtluskeskkonna ning ühiskonna teiste süsteemide (nt tervishoid, haridus, kultuur, sotsiaalsüsteem, keskkonnahoid jm) koostoime** selliselt, et eri valdkondades loodud uued teadmised, tehnoloogiad ja ideed leiaksid oskuslikult ja loovalt rakendust kestliku ühiskonna ja majanduse hüvanguks. Tuleb suurendada stiimuleid ja oskusi koostööks teadlaste, ettevõtjate ja avaliku sektori osaliste vahel, et leida lahendusi nii ettevõtete arenguvajadustele kui laiemalt kogu ühiskonna ees seisvatele väljakutsetele. Programmis peetakse silmas süsteemset, pikaajalist ja järjepidevat tootlikkuse kasvu ning teadmusringlust, mitte lineaarset (tehnoloogiakeskset) protsessi teadustegevustest ettevõtlusse. Selles kontekstis toetab teadmussiire mitte ainult teadustulemuste rakendamist ettevõtluses ja majanduse hüvanguks, vaid ka teaduse mõjususe kasvu ja ühiskonna arenguvajadustele vastavate strateegiliste uurimissuundade kujundamist.

Tegemist on Haridus- ja Teaduministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ühisprogrammiga, mis loob sünergia teaduse ja ettevõtluse vahel ning vähendab teaduse eraldatust ühiskonna ja majanduse arengust, võimendades nii TAI ühiskondlikku kasu ja kutsudes esile vajalikke muutusi, sh käivitades olulisel määral Eesti majanduse lisandväärtuse kasvu.

Teadmussiirde programm tegeleb otseselt järgmiste probleemidega Eesti TAIE valdkonnas:

- teadustöö tulemused ei leia ühiskonnas piisavalt rakendust, TAI poliitika ei ole piisavalt mõjus, et toetada ühiskondlike ja majanduslike eesmärkide saavutamist;
- Eesti ettevõtete TAI-mahukus ning võimekus teadustulemusi kohandada ja kasutusele võtta on väike, ettevõtete innovatsioonivõimekuse kasvu toetav süsteem vajab arendamist;
- Eestil tuleb teha valikuid ja TAIE poliitikat tulemuslikumalt suunata;
- TAIE süsteemi osaliste (ministeeriumid, ettevõtete esindusorganisatsioonid, teadusasutused jt) koostöö ja koordineerimine on nõrk.

Teadmussiirde tegevuste raames **eelisarendatakse TAIE fookusvaldkondi** teadmussiirde, riigi, ettevõtete ja teadusasutuste koostöö soodustamiseks ning erinevate majandussektorite ja teadusvaldkondade sidumiseks. Fookusvaldkonnad annavad ühelt poolt panuse Eesti arenguvajaduste lahendamisse ning teisalt võimaldavad paremini ära kasutada Eesti ettevõtluse ja teaduse tugevusi. Nad on kõrge ärilise potentsiaaliga või globaalselt suure mõjuga. Fookusvaldkonnad ei ole sektoraalsed, vaid arenguvajaduse või -võimaluse kesksed ja interdistsiplinaarsed ning põhinevad eri valdkondade ja sektorite (akadeemiline, era- ja avalik sektor) koostööl.

TAIE fookusvaldkonnad on järgmised:

- digilahendused igas eluvaldkonnas;
- tervisetehnoloogiad ja -teenused;
- kohalike ressursside väärindamine;
- nutikad ja kestlikud energialahendused;
- elujõuline Eesti ühiskond, keel ja kultuuriruum.

Neli esimest fookusvaldkonda on ühtlasi ettevõtluse ja majandusliku, sh ekspordi arengupotentsiaaliga TAIE fookusvaldkonnad ehk **nutika spetsialiseerumise valdkonnad**.

Programmi kogueelarve

RES 2022-2025					
Vastutav ministeerium		2022	2023	2024	2025
MKM	Meede 1: Ettevõtete TAI-mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamine	111 579	99 315	87 945	81 828
HTM	Meede 2: Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamine	42 927	45 426	53 462	53 462
HTM	Programmi kogukulud (tuhandetes eurodes)	42 927	45 426	53 462	53 462
MKM	Programmi kogukulud (tuhandetes eurodes)	111 579	99 315	87 945	81 828
HTM MKM	Programmi kogukulud KOKKU (tuhandetes eurodes)	154 506	144 741	141 407	135 290

Olukorra lühianalüüs

Eestis on aastatega välja kujundatud kvaliteedikonkurentsil põhinev toimiv ja arenev teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni (edaspidi TAI) süsteem. Kasvanud on teadlaste rahvusvahelise koostöö aktiivsus ja teaduse kõrget taset näitav publitseerimisaktiivsus ning edukus EL teadus- ja arendustegevuse raamprogrammis. Eesti paistab silma raamprogrammis Horisont 2020 võidetud lepingute mahu poolest². Eestis rajatud nüüdisaegsed ülikoolide ning teadusasutuste hooned ja laborid loovad teadustööks rahvusvaheliselt atraktiivseid tingimusi. Eesti teaduses on oluline roll teaduse tippkeskustel, mis koondavad mitme teadusasutuse uurimiserühmi, soodustavad koostööd nii Eestis kui ka rahvusvaheliselt, toetavad noorte teadlaste järelkasvu ning aitavad teadustulemusi populariseerida.

Samuti on ettevõtete innovatsioonisuutlikkus pidevalt paranenud. Viimast iseloomustab näitaja „ettevõtete tootlikkus hõivatu kohta“, mille järgi oleme pidevalt tõusutrendis, lähenedes EL keskmisele³. Eesti positsioon EL innovatsioonitabelis on tõusvas joones paranenud, 2020. aasta seisuga on Eesti 11. kohal.

Majanduse arengut mõjutab programmi perioodil lisaks väljumine ja taastumine COVID-19 pandeemiast ning viiruse kontrolli alla saamine. Täiendavalt suunatakse majanduse taastumiseks ettevõtete arendustegevuse ja innovatsiooni võimekuse toetamiseks 28 miljonit eurot REACT-EU vahendeid ning taaste- ja vastupidavuse rahastu (RRF) kaudu toetatakse ettevõtete digipööret 65 miljoni euro ulatuses.

Suurimad väljakutsed on järgmised:

- Teadustöö tulemused ei leia Eesti ühiskonnas piisavalt rakendust. Eesti teadus on heal tasemel, aga see pole piisavalt mõjus, et toetada laiemalt ühiskonna arenguvajaduste täitmist, probleemide lahendamist, sh majanduslike eesmärkide saavutamist. Tuleb leida viise, kuidas teadustöö tulemused jõuaksid suuremal määral praktiliste rakendusteni ettevõtluses ja avalikus sektoris.

² Raamprogrammist Horisont 2020 saadud toetus SKP kohta võrreldes EL28 keskmisega (=100%) 2020. a andmete põhjal Eestis 244%. Allikad: eCORDA, Eurostat, ETAg-i arvutused.

³ Eurostati 2019. a andmete põhjal 78,8% EL keskmisest.

- Ettevõtetes sünnib vähe läbimurdelist innovatsiooni. Eesti ettevõtete teadus- ja tehnoloogiamahukus, võimekus uusi ärimudeleid, teadmisi ja tehnoloogiaid kohandada ja kasutusele võtta ning luua selle abil kõrge lisandväärtusega tooteid ja teenuseid on väike. Ettevõtete innovatsioonivõimekuse kasvu toetav süsteem vajab tugevdamist.
- Teadusasutustel ja ettevõtetel napib motivatsiooni ja võimekust teha koostööd, teadustöö tulemused ei leia rakendust ettevõtluses.
- Eestis napib inimesi, kes oskaksid ja tahaksid tegeleda teadus- ja arendustegevusega. Teadlasi ja insenere on liiga vähe ja vähe on neid väljaspool akadeemiat, teistes sektorites ja valdkondades. Eesti on teadlaste arvult 1000 töötaja kohta OECD riikides tagasihoidlikul positsioonil, eriti erasektori vaates⁴.
- Teaduse, arendustegevuse, innovatsiooni ja ettevõtluse valdkonna osaliste koostöö on nõrk. Teadusasutused, ettevõtted, esindusorganisatsioonid, ministriumid, rakendusasutused jt osalised tegutsevad omaette, tegevused on killustunud, ühised sihid puuduvad. Motivatsiooni ja võimekust koostööd teha napib.

Olulisemad programmi (arendus)tegevused HTM haldusalas 2022-2025 aastal:

- Jätkatakse majanduse ja ühiskonna vajadusest lähtuvate temaatiliste teadus- ja arendusprogrammidega IT ja ressursside väärimise valdkonnas, et soodustada neis valdkondades teadusrühmade võimekuse suurenemist, valdkondlike tippspetsialistide pealekasvu ning arenduskoostööd ettevõtete ja teadusasutuste vahel. Temaatilisi teadus- ja arendusprogramme laiendatakse ning 2022. a. alustatakse uute programmide väljatöötamist TAIE fookusvaldkondades. Toetatakse majanduse ja ühiskonna vajadustest lähtuvaid alus- ja rakendusuuringuid, uute uurimissuundade väljaarendamist ja vajaliku kompetentsi loomist TA-asutustes, riiklikku ja rahvusvahelist koostööd, uurimistulemuste turustamist ja kommuniqueerimist ning muid fookusvaldkondade arendamiseks vajalikke tegevusi. Ettevõtlik avastusprotsess ja ühisloome (teadlased, ettevõtjad, avalik sektor jt) on nende programmide tugev alus.
- Jätkatakse arendusgrantide väljaandmist (*proof-of-concept grant*). Arendusgrandi eesmärgiks on toetada silmapaistavate teadustulemuste arendamist ettevõtlusele atraktiivsesse vormi, testides nende ärilise kasutamise viise ja tasuvust. Tegevuse tulemusena jõuab senisest enam teadustulemusi äriliste rakendusteni.
- Teadmussiirde võimekuse tõstmiseks teadusasutustes ja kõrgkoolides töötatakse 2022. a. välja rahastuskeem, mis toetaks asutusi teadmussiirde teenuste arendamisel, sellealaste teadmiste ja oskuste täiendamisel, *spin-off*-ettevõtluse ja teadmuse jätkusuutliku turupõhise komertsialiseerimise arendamisel ning intellektuaalomandi kaitse võimaluste ja võimekuse parandamisel. Toetatakse kvaliteetsete teadushalduse teenuste arendamist, sh soodustatakse asutustevahelist koostööd teadmussiirde teenuste vahendamisel ja pakkumisel ning koostööd ettevõtetega.
- Ühiskonna ja ettevõtete vajadustele vastavate tipptasemel teadmus- ja teadustaristu teenuste arendamise ja kättesaadavaks tegemise toetamiseks töötatakse välja toetuskeem 2022. aastal. Toetatakse kaht olulist tegevussuunda: tippkeskuste koostööd era- ja avaliku sektoriga, tippkeskuste tegevuse väljundite, sh teadustulemuste kättesaadavaks tegemist ja kasutatavust Eesti ühiskonna ja majanduse nõudlusest lähtuvate vajaduste rahuldamiseks, ning teadustaristu avamist era- ja avalikule sektorile kasutamiseks. Tippteadmuse kättesaadavaks tegemisega seotud toetuse eesmärk on tugevdada nn kolmandat missiooni ja rakendada eesliiniuuringuid, et pakkuda lahendusi ühiskonna ja majanduse nõudlusest lähtuvatele vajadustele. Eesmärk on suurendada

⁴ OECD andmebaasi 2018. a andmete põhjal teadlaste arv (täistööaja ekvivalent) 1000 töötaja kohta EL28 keskmine 8,8 ja Eestis 7,7. Erasektoris on samad näitajad vastavalt 6,3 ja 3,4.

tippkeskuste majanduslikku ja ühiskondlikku mõju, sidudes eesliiniuuringuid ettevõtlussektori ja ühiskonna vajadustega. Teadustaristuga seotud tegevused hõlmavad tuge turu jaoks asjakohaste TA-teenuste arendamiseks era- ja avaliku sektori jaoks, tuginedes olemasolevale taristule.

- Jätkatakse teadusasutuste ja ettevõtlussektori vaheliste töötajate liikumist soodustavate meetmete rakendamist (nn sektoritevaheline liikuvus), mille tulemusena liigub senisest enam teadlasi ettevõtlusesse ning paranevad ettevõtete oskused teadustulemusi rakendada ja kohendada. Samuti kasvab teadusasutustes ettevõtluskogemustega teadlaste arv, mis aitab paremini ühiskonna nõudlusele vastavat teadustööd planeerida. Laiendatakse sektoritevahelist liikuvust toetavaid tegevusi, sh kavandatakse meetmeid, mis toetaks ettevõtluskogemusega inimeste kaasamist õppe- ja teadustegevustesse kõrgkoolides ja teadusasutustes, et rikastada õppe sisu ning suurendada teadustöö potentsiaalset rakendatavust ning kasvatada ettevõtjate teadlikkust teadus- ja arendustöö protsessidest.
- Töötatakse välja uus teadmussiirdedoktorantuuri toetuskeem, mille puhul doktoritöö valmib koostöös ülikoolivälise tööandjaga tema huvidest lähtuvalt. Teadmussiirdedoktorantuuri peamine eesmärk on valmistada ette tippspetsialiste ja teadus- ning arendustöötajaid väljaspoole akadeemilist maailma ning edendada ülikoolide, ettevõtete, avaliku sektori jt asutuste tihedamat ja pikemaajalist koostööd.
- Jätkatakse teadusnõunike ja ettevõtete haruliitude arendusnõunike võrgustiku tegevustega, sh TAI koordinatsioonikogu kaudu, mis aitab tõhusamalt juhtida valdkondlikku teadus- ja arendustegevust operatiivtasandil. Teadusnõunikud ministeeriumites seisavad hea ministeeriumi haldusala teadus- ja arendustegevuse kavandamise ja elluviimise eest. Teadustaustaga arendusnõunikud aitavad erialaliitudel määratleda haruliidu liikmetele olulised teadus- ja arendussuunad, mille alusel hinnata sektori arenguvõimalusi nii Eestis kui rahvusvaheliselt ning rääkida valdkonna teadusasutustega läbi valdkonnale vajalike uuringute osas, tõstavad haruliidu liikmete teadlikkust valdkonna teadus- ja arendustegevuse potentsiaalset ja võimalikest rakendustest ning aitavad kaasa sektori ettevõtjate teadlikkuse ja oskuste tõstmisele TA-tegevuse vallas, soodustades koostöö teadusasutustega nii Eestis kui EL tasandil. Teadus- ja arendusnõunike võrgustik aitab TA-tegevusi paremini kavandada, sh seada selgemaid fookusi, kavandada mõjusamaid sekkumisi ja osaleda aktiivsemalt rahvusvaheliste teadusvõrgustike töös. Omavaheline info- ja kogemuste vahetus aitab kaasa TA-tegevuste tõhusamale ja mõjusamale kavandamisele ja elluviimisele, tõstab poliitikakujundamise kvaliteeti ning toetab erasektorile olulise TA-tegevuse elluviimist.

Olulisemad programmi (arendus)tegevused MKM haldusalas 2022-2025 aastal:

- Viiakse ellu ettevõtete sisemist arendus- ja innovatsioonivõimekust tõstvaid erinevaid sekkumismeetmeid. Jätkatakse osakute toetusmeetmega, et võimaldada ettevõtetel koostöös innovatsiooniteenuse pakkujatega läbi viia esmaseid innovatsiooniprojekte. Jätkatakse ettevõtjate arenguprogrammiga, mis pakub teenuseid lähtuvalt iga ettevõtte spetsiifilistest arengutakistustest. Rakendusuuringute ja eksperimentaalarenduse korralduseks jõustatakse vastav programm (RUP), mis toimib virtuaalse uurimis- ja arenduskeskusena. RUP-i ülesanne on tehnoloogilise ja ärinõustamise ning projektide rahastamise kaudu suurendada Eesti ettevõtete rakendusuuringute ja eksperimentaalarenduse mahtu.
- Ettevõtete arendusvõimekuse ja -valmiduse tõstmine eeldab terviklikult innovatsioonile keskenduvat tugistruktuuri, mistõttu jätkatakse innovatsiooniteadlikkuse ja -võimekuse kasvatamisele suunatud teenuste väljatöötamist.
- Ettevõtete arendustegevust võimendatakse läbi EL-üleste võrgustike, partnerluste ja rahvusvaheliste organisatsioonide. Jätkatakse ja tugevdatakse Eesti ettevõtete osalust Euroopa

Kosmoseagentuuri pakutavates tegevustes, jätkatakse CERN-i assotsieerunud liikmena ning lisaks parandatakse ettevõtete ligipääsu Euroopa Horisoni ja Eurostarsi tegevustele.

- Jätkatakse avaliku sektori kui uuenduste eestvedaja rolli võimendamist innovaatiliste lahenduste tellija ning turuloojana. Accelerate Estonia kaudu kutsutakse *startupiliku* lähenemisega ellu lahendusi, mida on võimalik disainida Eesti uuteks konkurentsieelisteks. Innovatsiooni toetavate riigihangete kaudu suurendatakse riigi võimekust ja valmisolekut olla uudsete lahenduste referentskliendiks.
- Käivitatakse teadus- ja tehnoloogiamahukate iduettevõtete fond eesmärgiga parandada kõrgtehnoloogiliste pikema aredustsükliga ettevõtete rahastusvõimalusi. Jätkatakse iduettevõtete ökosüsteemi arendamist Startup Estonia kaudu.
- Toetatakse ettevõtetes digipöörde tegemise võimekuse kasvatamist. Digitaliseerimise teekaardi tegemisega aidatakse ettevõtetel tuvastada oma protsessides valupunktid, mida on võimalik lahendada digitaalsete tehnoloogiate kasutuselevõtu kaudu. Lisaks toetatakse ettevõtete digitaliseerimise strateegia väljatöötamist ning sellest lähtuvalt ligipääsu investeringutele, et seatud sihte saavutada.

Programmi mõõdikud ja sihttasemed

	Mõõdik/Sihttase*	Viimane tegelik tase (2019)	2022	2023	2024	2025	2035
HTM MKM	Teadlaste ja inseneride arv ettevõtlussektoris ja kasumitaotluseta erasektoris, arv 1000 elaniku kohta	1,47	1,7	1,9	2,1	2,3	4,53
HTM MKM	Ettevõtete investeeringud mittemateriaalsesse põhivarasse osakaaluna SKP-st (% , mln/mld eurodes)	2,7 (760 mln)	2,9	3,1	3,3	3,5	6 (3,2 mld)

*Mõõdikute metoodikat on kirjeldatud TAIE arengukavas.

Meede 1. Ettevõtete TAI-mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamine (MKM vastutusalas)

Meetme raames parendatakse nii ettevõtete võimekust ja valmisolekut TAI-mahukamateks tegevusteks kui ka võimendatakse innovatsioonisüsteemi tervikuna, et töötada välja üha efektiivsemaid teenuseid, mis lähtuvad ettevõtja vajadustest.

Meetme mõõdik ja sihttase

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2022	2023	2024	2025	2035
Innovaatiliste ettevõtete osakaal, %*	73,1 (2018)	>75	>75	>75	>75	>75

* The Community Innovation Survey (CIS)

Tegevus 1.1. Ettevõtete innovatsiooni-, digi- ja rohepöörde soodustamine (MKM vastutusallas)

Tegevuse eesmärk: luuakse vajalik toetav keskkond ettevõtetes innovatsiooni-, digi- ja rohepöörde läbiviimiseks.

Programmi tegevuse mõõdikud

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase	2022	2023	2024	2025	2035
Müügitulu uutest või oluliselt muudetud toodetest või teenustest (suhe kogu müügitulusse), %*	13 (2018)	15	15	17	17	>20
DESI: ettevõtete digitaliseeritus/robotid jms (<i>Integration of digital technology</i>)**	Top14 (2020)	Top12	Top11	Top10	Top 9	Top 5

* Statistikaamet ** DESI

Programmi tegevuse rahastamiskava (tuhandetes eurodes)

Tegevus	2022	2023	2024	2025
Tegevus 1.1. Ettevõtete innovatsiooni-, digi- ja rohepöörde soodustamine	111 414	98 694	87 489	81 371

Tegevuse raames on koondatud sekkumised, mis suurendavad **ettevõtjate teadlikkus TAI vajalikkusest ja võimalustest**, sh nt korraldatakse infoüritusi, kaasatakse valdkondlikke eksperte, soodustatakse kvalifitseeritud tööjõu palkamist ning toetatakse ettevõtjatele vajalike koostöövõrgustike arendamist. Tegevuse toel arendatakse **innovatsiooni soodustavaid teenuseid** ja kujundatakse ettevõtetele vajalik **tugisüsteem**. Lisaks luuakse ettevõtete vajadustest lähtuv **rakendusuuringute ja eksperimentaalarenduse programm**, mille kaudu selgitakse välja ettevõtete TA-tegevustega seotud äri võimalused (äri liselt rakendatavad TA-tegevuste projektid) ja leitakse ettevõtetele sobivad TA-partnerid Eestist või välismaalt. Ettevõtete ja TA-asutuste koostöö ning ettevõtete innovatsioonivõimekuse suurendamiseks pakutakse **innovatsiooni- ja arendusosakuid**, rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamiseks toetatakse ettevõtete **osalemist rahvusvahelistes ja EL-ülestes partnerlustes ja võrgustikes** (nt ESA, Eurostars jt). Tagamaks Eesti ettevõtete juurdepääs tehnoloogiatele ja toetamaks ettevõtteid tehnoloogiate ülevõtmisel, käivitatakse **digitaalse innovatsiooni keskused** (e-DIH). Toetatakse **ettevõtete digitaliseerimist ja automatiseerimist** ning üleminekut lineaarselt majandusmudelilt **ringmajandusele**. Samuti suurendatakse **riigi rolli ja pädevust innovatsiooni eestvedajana ja turuloojana**, ning uudsete lahenduste hankijana, mille kaudu omakorda suureneb ka ühiskonna teadmismahukust tervikuna.

Programmi tegevused

- Pakutakse ettevõtetele terviklikult innovatsioonivõimekuse ja -valmisoleku kasvatamise teenuseid. Sellest lähtuvalt töötatakse välja ka vastav tugisüsteem, mille kaudu ettevõtted saavad osaleda eri infoüritustel, saavad ligipääsu eri analüüsidele ja turuseirele, palgata kvalifitseeritud tööjõudu, kaasata valdkondlikke eksperte, arendada ja osaleda eri koostöövõrgustikes, teha ekspertiise, diagnostikaid, analüüsida intellektuaalset kapitali jne.

- Arendatakse ettevõtete vajadustest lähtuv rakendusuuringute ja eksperimentaalse arenduse terviklik programmi (RUP), mis virtuaalse RTO-na (*research and technology organization*) toimib vahelülina ettevõtete ja (sh rahvusvaheliste) teadusasutuste vahel. Ettevõtetele võimaldatakse nii rahastust kui ka toetavaid tegevusi partnerite otsingurahvusvahelise võrgustumise jms näol. Lisaks teeb RUP ettepanekuid TA pakkumispoole kohandamiseks ettevõtjate vajadustele.
- Jätkatakse osakute, tootearenduse toetuse ning arenguprogrammi sekkumisloogikatega, mille eesmärk on pakkuda ettevõtetele erinevaid innovatsiooni (sh toote-, turu-, protsessi-, organisatsiooni-, personaliinnovatsiooni) soodustavaid teenuseid nii rahastamise kui ka toetavate teenuste näol. Arenguprogramm pakub ettevõtetele kompleksset, ettevõtte vajadustest lähtuvat lähenemist (nii toetust kui ka nõustamist, võrgustumist jms selliseid teenuseid)
- Jätkatakse ettevõtete osaluse toetamist rahvusvahelistes organisatsioonides (ESA ja CERN) ning parandatakse ettevõtete ligipääsu EL-üleste partnerlustes ja võrgustikes. Nimetatud tegevustes saavad ettevõtted ja teadusasutused osaleda organisatsioonide hangetel ning töötajate mobiilsusmeetmetes (ESA ja CERN). Partnerlustes (nt Eurostars, Horizon Europe) saavad ettevõtted ja teadusasutused osaleda partnerluse spetsiifilistes tegevustes (taotlema toetusi, võrgustumine jms).
- Toetatakse Eesti osalemist digitaalse innovatsiooni keskuste (e-DIH) võrgustikes fookusega tehisintellektil ja robootikal. E-DIH-id on konsortsiumid, mida Eestis veab TalTech. Konsortsium osutab VKE-dele arendusteenuseid.
- Toetatakse ettevõtja digipöörde strateegia koostamist ja investeringuid digipöördeks vajalikesse tegevustesse, arendustesse ja rakendustesse nii ettevõtetes kui tarneahelas. Mh toetatakse ettevõtete digitaalse teekaardi koostamist ja selle alusel strateegia valmimist ning kaasrahastatakse vastavaid investeringuid.
- Kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamiseks toetatakse vajalikku teadmussiiret ettevõtetes (märksõnad: ringmajandus, madalsüsinikutehnoloogiad, energiantensiivne tööstus). Toetatakse tegevusi ettevõtetes, mis aitavad ettevõtetel kohandada ärimudeleid madalsüsiniku- ja ringmajanduse põhimõtetele vastavaks ning arendada säästvaid tehnoloogiaid.
- Jätkatakse innovatsiooni edendavate riigihangete ettevalmistamise ja läbiviimise toetamist.
- Jätkatakse suure ühiskondliku mõjuga interdistsiplinaarsete kitsaskohtade lahendamiseks tööriista pakkumisega (Accelerate Estonia).

Tegevus 1.2. Teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse arendamine (MKM vastutusalas)

Tegevuse eesmärk: toetada teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse ökosüsteemi arengut.

Programmi tegevuse mõõdik

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2020)	2022	2023	2024	2025	2035
Riskikapitali maht eurodes*	440,9	>500	>500	>500	>500	>1000
Kiirendites osalevate ettevõtete arv**	31	47	40	40	40	40

*Startup Estonia (Crowdsourced ja Includer kokku) ** Startup Estonia

Programmi tegevuse rahastamiskava (tuhandetes eurodes)

Tegevus	2022	2023	2024	2025
Tegevus 1.2. Teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse arendamine	165	621	456	457

Tegevuse raames luuakse teadus- ja tehnoloogiamahukate ettevõtete **arenguks vajalik keskkond**, mis toetaks teadus- ja tehnoloogiapõhiste iduettevõtete ettevõtte kõigis arengufaasides, iduettevõtete loomist ja arendamist ning olulise kasvu saavutamist rahvusvahelistel turgudel. Sealjuures aktiveeritakse eelseemne- ja seemnefaasi **investeeringutega** turgu teadus- ja tehnoloogiamahukates sektorites, sh aidatakse suurendada kapitali pakkumist teadusmahukatele kõrgtehnoloogiat arendavatele ettevõtetele, mille puhul turul ei pakuta piisavalt erakapitali ettevõtete arengu tagamiseks. Lisaks toetatakse iduettevõtete **innovatsiooni ning intellektuaalomandi loomist ja rakendamist** kõigis majandusharudes. Nimetatud tegevuste tulemuslikkus hindamiseks töötatakse välja ja rakendatakse tõhus ja vajaduspõhine **iduettevõtluse seiresüsteem**.

Programmi tegevused

- Jätkatakse iduettevõtluse ökosüsteemi tervikliku toetamise ja arendamisega Startup Estonia kaudu. Kuna kõrgtehnoloogiliste iduettevõtete toote või teenuse arendus ja ärimudel põhinevad suuresti teadus- ja arendustööl ja sellega seotud intellektuaalsel omandil ja nende ettevõtete arendustöö on aja- ja ressursimahukam, vajab see segment eraldi lahendusi, mistõttu Smartcapi kaudu kutsutakse ellu seda segmenti sihtiv(ad) kiirendi(d).
- Lisaks üldise ökosüsteemi arendamisele ja kiirendite ellu kutsumisele jätkatakse riigi osalusega fondide rahastamist (rohetehnoloogiate fond, teadus- ja tehnoloogiamahukate iduettevõtete fond jt) ehk pakutakse iduettevõtetele kaasrahastust.

Meede 2. Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamine (HTM vastutusalas)

Meetme eesmärk on ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamine. Meetme toel edendatakse tehnoloogiasiiret, teadustulemuste rakendamist ettevõtluses ja ühiskonnas laiemalt ning luuakse eeldused teaduse ühiskondlikku ja majanduslikku mõju kasvuks.

Meetme mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik/Sihttase	Viimane tegelik tase (2019)	2022	2023	2024	2025	2035
Erasektori poolt rahastatud avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse kulutuste osakaal, %*	6,9	7,5	8,0	9,0	10,5	Euroala keskmine
Doktorikraadiga teadlaste ja inseneride arv 1000 tööealise elaniku kohta**	3,3	3,35	3,4	3,45	3,5	≥3,5
Era- ja avaliku sektori ühispublikatsioonide arv miljoni elaniku kohta, tase EL keskmisest (EL keskmine = 100) %***	79,7% (2017-2019 keskmine)	82,3	84,9	87,5	90	EL keskmine (100%)

Sotsiaalmajanduslikele rakendustele suunatud kulutuste osakaal riigieelarves planeeritud TA eraldistest, %	38	Täpsustamisel				
--	----	---------------	--	--	--	--

*Statistikaamet **Statistikaamet ***European Innovation Scoreboard

Tegevus 2.1. Sektoritevahelise teadmussiirde toetamine (HTM vastutusalas)

Tegevuse eesmärk on meetme eesmärk – ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamine. **Tegevuse mõõdikud on meetme mõõdikud.**

Tegevusega luuakse eeldused sektoritevaheliseks teadmussiirdeks ja toetatakse teadmussiirde protsesside toimumist. TA-spetsialistide arvu suurendamine era- ja avalikus sektoris nõuab TA asutuste ja kõrgkoolide muutumist ettevõtlikumaks, ja suuremat suhtlust partneritega väljaspool akadeemilisi ringkondi, rakendusuuringute kavandamise ja juhtimise oskuse tõstmist ning aktiivse rolli võtmist ettevõtlikus avastusprotsessis. Selle jaoks toetatakse **teadus- ja arendusasutuste ja kõrgkoolide institutsionaalset teadmussiirde võimekust ja koostöötegevusi** teadusasutuste endi vahel ning ettevõtetele. Toetatakse majanduse ja ühiskonna vajadustele vastavate **tiptasemel teadmuse ja teadustaristu teenuste** arendamist ja kättesaadavaks tegemist. Toetatakse kaht olulist tegevussuunda: tippkeskuste koostööd era- ja avaliku sektoriga, tegevuse väljundite sh teadustulemuste kättesaadavaks tegemist ja kasutatavust Eesti ühiskonna ja majanduse nõudlusest lähtuvate vajaduste rahuldamiseks, ning teadustaristu avamist era- ja avalikule sektorile kasutamiseks. Eesmärgiks on suurendada tippkeskuste ja teadustaristu majanduslikku ja ühiskondlikku mõju. Samuti võimendatakse teadusasutuste, kõrgkoolide ja ettevõtete koostööd suure lisandväärtusega toodete ja teenuste arendamisel **arendusgrantide (proof-of-concept)** kaudu. Arendusgrandi eesmärgiks on eksperimentaalarendusprojektide toetamise kaudu edendada tehnoloogia siiret, teadustulemuste rakendamist ettevõtluses ja ühiskonnas laiemalt ning suurendada teaduse ühiskondlikku ja majanduslikku mõju.

Soodustatakse **teadlaste jt akadeemiliste töötajate liikumist** akadeemilise, avaliku ja erasektori vahel, mille tulemusena tekib tõhus teadmusringlus, senisest enam teadlasi liigub ettevõtete ja teadusasutuste vahel, paranevad ettevõtete oskused teadustulemusi rakendada ja kohandada ning kasvab ettevõtluskogemustega teadlaste arv teadusasutustes, mis aitab paremini ühiskonna nõudlusele vastavat teadustööd planeerida. Toetatakse ülikoolide ja ülikooliväliste tööandjate koostöös pakutava doktorantuuri (**ettevõtlusdoktorantuuri/teadmussiirde doktorantuuri**) elluviimist, mille puhul doktoritöö valmib tööandja vajadusi arvestades. Teadmussiirde doktorantuuri peamine eesmärk on valmistada ette tippspetsialiste ja teadus- ning arendustöötajaid väljaspoole akadeemilist maailma ning edendada ülikoolide, ettevõtete, avaliku sektori jt asutuste tihedamat ja pikemaajalist teadus- ja arenduskoostööd.

Majanduse ja ühiskonna vajadusest lähtuva piisava ja kõrge kvaliteediga teadmuse pakkumiseks TAIE fookusvaldkondades töötatakse välja ja viiakse ellu **temaatilised teadus- ja arendustegevuse programmid** akadeemilise, era- ja avaliku sektori koosloome ning koostöö edendamiseks, mis loob eeldusi teadmispõhiste lahenduste kasutuselevõtuks ettevõtetes, ülikoolide ja ettevõtete koostöö laiendamiseks, erasektori poolt finantseeritud avaliku sektori kulutuste mahu tõusuks ning tippspetsialistide ettevalmistamiseks ettevõtlusele. Teemaatilistes programmides keskendutakse konkreetsetele uurimissuundadele ja -teemadele, kus on nõudluse põhjal vajalik kasvatada uurimistööde mahtu, algatada uusi uurimisteemasid, kasvatada teadus- ja arendustöötajate järelkasvu (sh ettevõtetele) ja värvata tippteadlasi. Ettevõtlik avastusprotsess ja ühisloome (teadlaste,

ettevõtjate, avaliku sektori jt koostöös) on nende programmide tugev alus. Kuni 2023. aastani jätkatakse tegevusi nutika spetsialiseerumise valdkonna **rakendusuringute ja erialastipendiumide toetamiseks**, mille eesmärk on aidata kaasa Eesti majanduse teadmismahukuse kasvule, toetades teadusasutuste ja ettevõtete koostööd ning tagada valdkondade teadlaste ning inseneride järel- ja juurdekasv.

Samuti suurendatakse tegevuse abil riigi rolli ja pädevust innovatsiooni eestvedaja ja turuloojana, teadus- ja arendustegevuse tulemuste kasutuselevõtul ühiskondlike probleemide lahendamisel ning uudsete lahenduste hankimisel, selle kaudu omakorda suureneb ka ühiskonna teadmismahukust tervikuna. Toetatakse **riigiasutuste TAI-alase võimekuse kasvatamist**, et teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevuste tulemusi rakendataks avalikus sektoris senisest enam ja tõhusamalt ning selleks oleks kujundatud soodne poliitikakeskkond. Eesmärk on suurendada riigi rolli teaduse strateegilisel suunamisel, sh tõsta teadus- ja arendusasutuste võimekust viia läbi rakendusuringuid ühiskonna väljakutsete lahendamiseks ning tugevdada ministeeriumide ja erialaliitude teadus- ja arendusalast kompetentsi ja võimekust. Meetme tegevused aitavad luua nõudlust TAI järele ning soodustavad koostööd ja TAI-tegevuste koordineerimist avalikus sektoris, sh **teadus- ja arendusnõunike võrgustikutegevuste, interdistsiplinaarsete rakendusuringute** jms kaudu.

Tegevuse kirjeldus ja rahastamiskava (tuhandetes eurodes)

Tegevus	2022	2023	2024	2025
Teenus 2.1.1. Teadus- ja arendusasutuste ja kõrgkoolide teadmussiirde võimekuse arendamise toetamine				
<p>Teadustulemuste rakendamise ja tehnoloogiasiirde toetamine, sh:</p> <ul style="list-style-type: none"> Arendusgrandid (proof-of-concept). Toetatakse läbimurdeliste teadustulemuste jõudmist praktiliste rakendusteni, jätkatakse eksperimentaalarenduse grantide väljaandmist konkurentsipõhise uurimistoetuse tulemusena saavutatud teadustulemuste äripotentsiaali testimiseks ja arenduseks. Eksperimentaalarendusprojektide kaudu testitakse ja/või luuakse eeldusi teadustulemuste kommertsialiseerimiseks või muul moel ühiskonna hüvanguks rakendamiseks. Grantidega kaetakse personali- ja teadustöö kulud (sh insenertehnilised ja disainlahendused, intellektuaalomandi kaitsmisega seotud kulud jms). <p>Teadusasutuste ja kõrgkoolide teadmussiirde teenuste arendamine, sh:</p> <ul style="list-style-type: none"> Töötatakse välja ja käivitatakse toetuskeem TA-asutuste ning kõrgkoolide teadmussiirde ja ettevõtluskoostöö võimekuste arendamiseks (ASTRA+). Toetatakse ettevõtliku kõrgkooli ja teadusasutuse arendamiseks vajalikke tegevusi, sh pädevuse suurendamist teadmussiirdeprotsesside valdkonnas, tõhusa teadus- ja teadmussiirde juhtimissüsteemi ja -teenuste väljatöötamist, teadmussiirde alaste pädevuste arendamist, sh teadmussiirdeüksuste personali koolitust, stažeerimist, õppevisiite, võrgustike loomist jms. Muu hulgas toetatakse spin-off-ettevõtluse ja teadmuse jätkusuutliku turupõhise kommertsialiseerimise mudeli arendamist ning intellektuaalomandi kaitse võimaluste ja võimekuse parandamist, soodustatakse asutustevahelist koostööd teadmussiirde teenuste vahendamisel ja pakkumisel (nt Adapter-tüüpi tegevustes, ühislaborite, testkeskkondade, demoalade jm arendamisel jms). Tegevuste raames on kavandatud nii programmilisi ühistegevusi kui asutusekeskseid toetusi. Toetuskeem töötatakse välja 2022. aastal. 				
Teenus 2.1.2. Teadus- ja arendustegevuse toetamine TAIE fookusvaldkondades				
<p>Ettevõtete ja ühiskonna vajadustest lähtuva teadus- ja arendustegevuse toetamine, sh:</p> <ul style="list-style-type: none"> Viiakse ellu temaatilisi teadus- ja arendustegevuse programme TAIE fookusvaldkondades. Tegevuse raames arendatakse ettevõtjate ja avaliku sektori asutuste vajadusest lähtuva teadus- ja arendustegevuse pakkumist, sh tugevdatakse temaatilist uurimistegevust nii alus- kui rakendusuringute osas, toetatakse välistippspetsialistide kaasamist, uute uurimissuundade väljaarendamist, koostöötegevusi, uurimistulemuste turustamist ja kommunikeerimist ning muid vajalikke tegevusi vastavalt fookusvaldkondade tegevuskavadele. Seejuures jätkatakse IKT programmi ja ressurside väärindamise programmi (ResTA) tegevusi, mis vaadatakse üle teiste programmide väljatöötamise raames. 2022. a alustatakse vähemalt kolme uue programmi väljatöötamisega. Jätkatakse „Targa linna tippkeskuse – Finest TWINS“ raames tippkeskuse tegevuste toetamist, sh kohalike omavalitsustega koostöös välja selgitatud probleemidele võimalike lahenduste piloteerimist. Tippkeskus uurib ja katsetab uusi lahendusi viies valdkonnas: energia, transport, ehitus-arhitektuur, andmed ja valitsemine. Eesmärk on muuta linnad nutikamateks. Jätkatakse nutika spetsialiseerumise rakendusuringute (NUTIKAS) toetamist. Toetus aitab tõsta teadusasutuste võimekust ettevõtlusele vajalike rakendusuringute läbiviimiseks nutika spetsialiseerumise valdkondades ning aitab ettevõtetel tellida ülikoolidelt ja teadusasutustelt vajalikke rakendusuringuid või tootarendusprojekte. Kaetakse 				

<p>uuringu, tehnilise teabe ja patentide teenuste, vahendite ja seadmete kulud, tegevus- ja personalikulud jms. Tegevused lõppevad 2023. a, toetamist jätkatakse edaspidi MKM rakendusuuringute programmis (RUP).</p> <ul style="list-style-type: none"> Jätkatakse kõrghariduse erialastipendiumide eraldamist nutika spetsialiseerumise valdkondades. Stipendiumi eesmärgiks on toetada kõrgkooli motiveeritud üliõpilaste leidmisel ning populariseerida kõrgharidust riigile prioriteetsetes valdkondades, sh loodus-, täppisteaduste ja tehnikavaldkondades. Tegevus lõppeb 2023. a, jätkutegevused hakkavad edaspidi kajastuma haridus- ja noorte programmis (kõrgharidus). Ühiskonna ja ettevõtete vajadustele vastavate tipptasemel teadmus- ja teadustaristu teenuste kättesaadavaks tegemine. Toetuskeem töötatakse välja 2022. aastal. Eesmärk on suurendada tippkeskuste majanduslikku ja ühiskondlikku mõju, sidudes eesliiniuuringuid ettevõtlussektori ja ühiskonna vajadustega, edastades teadmisi ja arendades tehnoloogiad litsentside, ekspertteadmiste ja oskusteabe kaudu ettevõtetele ja avalikule sektorile, jõustada teadustulemuste teadlikku kasutamist jne. Teadustaristuga seotud tegevused hõlmavad tuge turu jaoks asjakohaste TA-teenuste arendamiseks era- ja avaliku sektori jaoks, tuginedes olemasolevale taristule, sh laborite sertifitseerimist, teenusepakettide arendamist jms. 					
Teenus 2.1.3. Teadustöötajate sektoritevahelise liikuvuse ja teadmiste ringluse toetamine					
<ul style="list-style-type: none"> Toetatakse teadlaste jt akadeemiliste töötajate liikumist akadeemilise, avaliku ja erasektori vahel. Jätkatakse teadlaste toetamist liikumisel teistesse sektoritesse ning alustatakse meetmete kavandamist, mis võimaldaks sektoritevahelise liikuvuse tegevusi laiendada, sh toetaks ettevõtluskogemusega inimeste kaasamist õppe- ja teadustegevustesse kõrgkoolides ja teadusasutustes, et rikastada õppe sisu ning suurendada teadustöö potentsiaalset rakendatavust ning kasvatada ettevõtjate teadlikkust teadus- ja arendustöö protsessidest. Toetatakse nii lühi- kui pikaajalisi mobiilsusi. Laiendatud tegevused töötatakse välja 2022. aastal. Toetatakse ülikoolide ja ülikooliväliste tööandjate koostöös pakutava doktorantuuri (ettevõtlusdoktorantuuri/teadmisiirdedoktorantuuri) elluviimist. 2022. aastal alustatakse uue teadmussiirdedoktorantuuri toetuskeemi elluviimist. 					
Teenus 2.1.4. Riigiasutuste teadus- ja arendusalase võimekuse suurendamine					
<p>Valdkondliku teadus- ja arendustegevuse tugevdamise programmi (RITA) kaudu rahastatakse Eesti riigi vajadustest lähtuvate sotsiaal-majanduslike eesmärkidega interdistsiplinaarseid rakendusuuringuid, ministriumite vajadusest lähtuvaid aktuaalseid ning kiiret sekkumist vajavaid rakendusuuringuid, toetatakse teadusnõunike ja arendusnõunike palgakulusid ja võrgustikuga seotud tegevusi, TAI poliitika seiret ja nutika spetsialiseerumise kasvvaldkondades tehtava TA-tegevuse koordineerimist. RITA programmi tegevusi toetatakse kuni 2023. aasta lõpuni, 2022. a töötatakse välja valdkondlik teadus- ja arendustegevuse tugevdamise jätkuprogramm (RITA+), mis jätkab valdkondliku teadus- ja arendustegevuse tugevdamist ning riigi jaoks olulise teadus- ja arendustegevuse strateegilist suunamist.</p>					
KOKKU KULUD		42 927	45 426	53 462	53 462

Juhtimiskorraldus

Teadmussiirde programm on kahe ministriumi ühisprogramm: **programmi koostajad ja vastutajad on Haridus- ja Teadusministeerium (HTM) ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM).**

- MKM vastutab programmi **meetmete 1** elluviimise eest.
- HTM vastutab programmi **meetme 2** elluviimise eest.

Programmi elluviimisse panustavad peale HTM-i ja MKM-i Eesti Teadusagentuur (ETAg), Haridus- ja Noorteamet (Harno), Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) ja Sihtasutus KredEx.

Programmi täiendatakse igal aastal ühe aasta võrra, st kooskõlas riigi eelarvestrateegia ning riigi rahaliste võimalustega. Programmi eelnõu esitatakse iga aasta märtsis riigi eelarvestrateegia materjalide koosseisus Rahandusministeeriumile. Sügisel riigieelarve koostamise raames programmi eelnõu uuendatakse (peamiselt vastavalt eelarveotsustele) ning 1. oktoobril, pärast eelarvestrateegia kinnitamist ja riigieelarve eelnõu heakskiitmist valitsuse poolt, avalikustab Rahandusministeerium uuendatud programmide eelnõud oma veebilehel.

Programmis seatud eesmärkide saavutamise ja mõõdikute seiramise eest vastutavad HTM ja MKM vastavalt ülal toodud jaotusele meetmete ja tegevuste lõikes. Programmi täitmise kohta antakse igal aastal aru tulemusvaldkonna „Teadus- ja arendustegevus ja ettevõtlus“ tulemusaruande raames.

Programmi kinnitavad haridus- ja teadusminister ning ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister pärast riigieelarve seaduse vastuvõtmist ning see avalikustatakse HTM-i ja MKM-i kodulehel.

Programmi juhtimistasandid on programm, meede ja tegevus. Teenuste juhtimine on asutuse planeerimistasand.

- **Programmi eesmärgi** saavutamise eest vastutab kantsler.
- **Programmi meetme** eesmärgi saavutamise eest vastutab asekanstler.
- **Programmi tegevuste** elluviimise ja eesmärgi saavutamise eest vastutab osakonnajuhataja.

Programmi tegevuste elluviimiseks vajalikud olulisemad arendusülesanded lisatakse HTM-i ja MKM-i (arendus)tööplaanidesse, mille raames nende täitmist ka seiratakse.